

Natur | 3

Skorv

UPPDRAG / FAKTATEXT / NIVÅ 3

Natur | 3

Skorv

Djuret på bilden kallas för en istidsrelikt. Vad tror du att det betyder? FOTO: Essi Keskinen

1.

Titta på bilden och fundera över följande frågor. Ni kan fundera för er själva eller diskutera med varandra, men ni måste inte kunna svaren. Ni har ungefär 5 minuter på er.

- Hur tror du att vi kan använda det här djuret för att lära oss någonting om landhöjningen?
- Vad har det för livsmiljö och vilken roll tror du att det har i näringskedjan (rovdjur, bytesdjur, både och)?

2.

Läs texten om skorven. Kom på ett sätt att visa hur en skorv ser ut och förbered en liten presentation om den. Ni har ungefär 15 minuter på er.

3.

Presentera er skorv för de andra och berätta om den.

I er presentation, besvara följande frågor:

- Vad är det för djur? Berätta lite kort om hur vi kan känna igen det.
- Var lever det?
- På vilket sätt är det viktigt för Östersjöns ekosystem?
- Hur hamnade djuret i Östersjön och flera sjöar i världsarvet?
- På vilket sätt har det varit viktigt för att utöka vår kunskap om landhöjningen?

Natur | 3

Skorv

Skorven kom hit från Vita havet för omkring 10 000 år sedan, när klimatet var mycket kallare här. Till skillnad från många andra ishavsvarter har den klarat att anpassa sig till ett varmare klimat och finns fortfarande kvar här. FOTO: Essi Keskinen

Djuret på bilden kallas för **skorv** eller **ishavsgråsugga**. Det vetenskapliga namnet är *Saduria entomon*. Den finns både i Norra ishavet, Östersjön och i en del stora sjöar under högsta kustlinjen.

Skorven är släkt med de gråsuggor vi kan hitta på land, men kan bli betydligt större – hela nio centimeter lång! Den är platt och har 14 ben. Hela ryggen är klädd med hårda sköldar som skyddar kroppen och gör den böjlig.

Den sista plattan är avlång och spetsig och liknar en tjock svans. Längst fram på kroppen har skorven två ledade antenner.

All mark under
HÖGSTA KUSTLINJEN
låg under vatten efter den
senaste istiden. I Höga
Kusten är högsta kust-
linjen nu 286 meter
över havet.

Skorven lever på mjuka, leriga bottnar, där den gräver ned sig så att bara antennerna sticker upp ur leran. Då känner på "lukten" i vattnet när det kommer smådjur som den kan äta. När den känner lukten av ett bytesdjur kan den jaga det och fånga det med frambenen. Favoritmaten är vitmärlor, men skorven äter även musslor och döda fiskar och är alltså en av de nedbrytare som är viktiga för att "städa upp" på havsbotten. Med antennerna känner skorven också om det kommer rovdjur som den måste akta sig för. Själv är skorven nämligen ett viktigt bytesdjur för många fiskarter och för unga vikare. Om den är jagad av en rovfisk kan den springa längs botten eller simma fort på rygg för att komma undan. Skorven lever från grunt vatten ner till flera hundra meters djup. Men faktum är att skorven inte ens borde finnas här i världsarvet –varken i Östersjön eller våra insjöar – eftersom den är en ishavsart som egentligen trivs i betydligt kallare och saltare vatten än vi har här! Så hur kommer det sig att den finns här?

Jo, för ungefär 115 000 till 11 000 år sedan hade vi en istid här. Hela Norden och delar av Tyskland och Storbritannien låg under en tjock inlandsis. Tyngden från den tre kilometer tjocka inlandsisen pressade ner jordskorpan här närmare 1000 meter. När inlandsisen började smälta för omkring 20 000 år sedan, lättade tyngden och jordskorpan började höja sig igen. Det är det vi kallar för **landhöjning**. Eftersom marken var nedtryckt och havsnivån högre på grund av allt smältvatten från isen, så hade Östersjön periodvis kontakt med andra hav. Skorven kom hit från Vita havet under slutet av inlandsisens avsmältning, när vattnet här var både kallare och saltare än det är nu. Genom landhöjningen bröts sedan kontakten mellan Östersjön och Vita havet. Sedan dess har Östersjön blivit varmare och havsvattnet har späts ut med sötvatten från nederbörd och älvar. Trots det har skorven lyckats anpassa sig och fortplanta sig så att den fortfarande finns kvar här. De arter som kom hit efter den senaste istiden och fortfarande finns kvar här kallas för **istidsrelikter**. Dessa arter har varit en viktig pusselbit som fått forskare att förstå hur landhöjningen gått till, eftersom de ju egentligen inte borde finnas här och inte går att hitta i sjöar ovanför högsta kustlinjen.

På nästa sida kan ni se hur Östersjön har utvecklats sedan den senaste inlandsisen smälte bort.

ca. 15 000 - 11 500 år sedan

Baltiska issjön

ca. 11 500 - 10 800 år sedan

Yoldiahavet

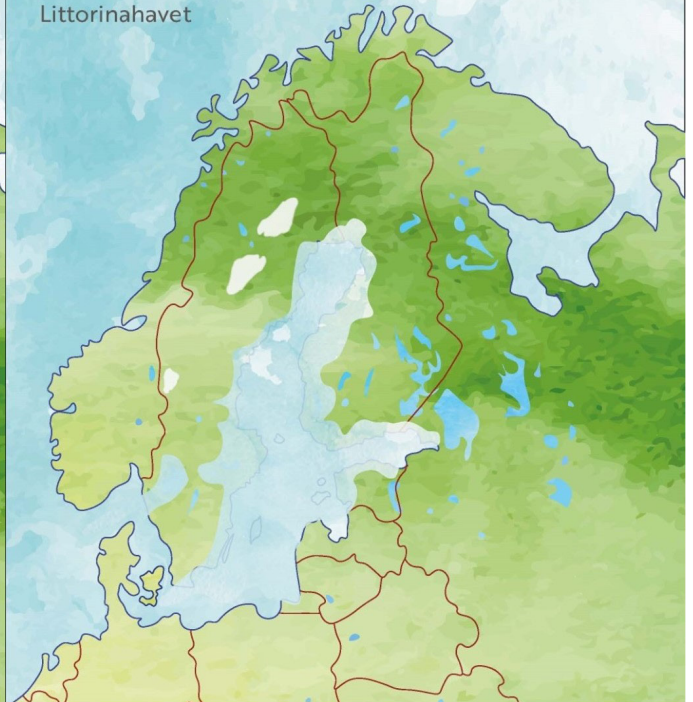
ca. 10 800 - 9 800 år sedan

Ancylussjön

ca. 9 800 - 3 000 år sedan

Littorinahavet

Bilderna visar hur det nuvarande Östersjön har utvecklats sedan inlandsisen smälte bort. Precis när isen hade försvunnit hade Östersjön kontakt med ishavet i norr. Då kunde skorvens förfäder simma hit.

GRAFIK: Rosanna Telaranta